

نقشی نو در فرش ایرانی با قیچی سامورایی

به مناسبت روز ملی فرش با «یاشار ملفوظی» گفت‌وگو کردیم که فرش‌های دستباف ایرانی را به شکل شگفت‌انگیزی بر جسته کاری می‌کند و می‌خواهد دوباره توجه جهان را به فرش ایرانی جلب کند

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان رضوی

یک شنبه • ۲۰ خرداد ۱۴۰۳

۹ زون ۲۰۲۴ • ذی الحجه ۱۴۴۵

شماره ۳۱۵۰۹

۲۷۲۸

در زندگی سلام امروز بخوانیم:

۲۳۸ سال رفاقت مستمر با بستنی

هرچند عمر بستنی به عنوان خوراکی سرد و خوشمزه به هزاران سال قبل برمی‌گردد؛ اما به شکل امروزی و در مقیاس زیاد، اولین دستگاه تولید بستنی در ۸ ژوئن ۱۷۸۶ میلادی عرضه شد تا برای روزهای گرم یک رفیق شفیق داشته باشیم

زندگی با بچه‌های همسر زیر یک سقف

طنز | آموزش پیدا کردن صندلی خالی در اتوبوس

آمریکایی‌ها و ژاپنی‌ها

فرش‌های خاص ایرانی را می‌خرند

از هر نمونه فرش که کار می‌کنیم فقط یک نسخه طراحی و تولید می‌شود. ما روی این آثار شناسنامه می‌دهیم و بیشتر مشتریان ما کشورهای حوزه خلیج فارس هستند و البته آمریکا و ژاپن. ما خیلی از فرش‌هایمان را به آمریکا می‌فرستیم و چون نقش برجسته‌ها شیوه‌رو و بیکر جدیدی دارد مردم کشور ژاپن از آن استقبال می‌کنند. طوری که چندین نمونه از آثار خاص را مجموعه داران ژاپنی خریدند.»

همه می‌دانیم پشت هر نقش و رنگ فرش ایرانی دنیایی از معنا و مفهوم است. از ملفوظی می‌پرسم کدام کشورها بیشتر خواهان فرش ایرانی و نقش برجسته‌ها هستند، می‌گوید: «من الان ۲۸ سال است این کار را انجام می‌دهم و حدود ۳۰ هزار تخته فرش و تابلو فرش به صورت دستی به دست خودم پرداخت شده است ولی آن‌ها کارهای تجاری بودند. من از سال ۹۰ به بعد شروع کردم به ارائه تک آثار هنری در دنیا، یعنی

در کشور آذربایجان یک تکه فرش بک‌گراند اخبار بود

فرش محصول نهایی چندین گروه است که روی آن کار می‌کنند از چیدن پشم و تبدیلیش به نخ و رنگ‌ریزی تا بافتن و پرداخت و محصول نهایی. این خیلی مهم است که بتوانیم فرش‌مان را معرفی کنیم. من به تازگی به دعوت کشور آذربایجان به آن جا رفته‌ام و یک ماه آن‌جا بودم تا نقش برجسته‌سازی هفتاد تخته فرش را انجام دهم. آن‌جا هم روز ملی فرش گذاشتند ولی نگاه دولت آذربایجان درباره فرش واقعا تفاوت دارد. نمی‌دانید چقدر ذوق و شوق ایجاد کرده بودند حتی در رسانه‌هایشان. این‌طور بود که حتی اگر اخبار هم می‌خواستند بگویند یک تکه فرش بک‌گراندشان بود. در صورتی که می‌توانم بگویم فرش‌های این کشور را اول ابتدایی باید تصور کنید و فرش‌های ایرانی را دکتری و فول‌پروفیسور. یعنی در این حد تفاوت دارند.»

برگ برنده ایران تولید فرش هنری است

برگ برنده ما تولید فرش‌های خاص هست که کشورهایی که گفتم هر چقدر هم بخواهند تولید کنند فرش هنری ایران را نمی‌توانند ببافند چون همیشه نگرش هنرمندانه‌ها ما روبرو جلواست تا یک کار بهتر از قبلی ارائه دهند. من خودم هم دارم در این سمت و سو حرکت می‌کنم تا فرش‌های ما لااقل ارزش اقتصادی و هنری خیلی بالاتری از تولید انبوه کشور‌های دیگر داشته باشد. بایک گل که بهار نمی‌شود ولی ما داریم تلاش‌مان را می‌کنیم.»

یاشار ملفوظی که به اصطلاح خاک صحنه فرش خورده، معتقد است کشورهای چین، افغانستان، پاکستان و هندوستان عنوان تولید انبوه و تامین کننده فرش برای جهان را از ایران گرفته‌اند. او راهکارهایی برای جلب توجه دوباره جهان به فرش ایرانی دارد و آن را این‌طور توضیح می‌دهد: «هر منطقه ایران دنیایی از نقش و رنگ و فرهنگ است و هر کدام می‌تواند جوابگوی دنیا باشد. نمی‌دانید در کشور آذربایجان واقعا چقدر گردشگر

می‌آمد و چه فرش‌های سطح پایینی را با چه قیمت‌های بالایی می‌خریدند. همه هفتاد تخته فرش که روی آن‌ها طرح میوه بود پیش فروش شد. اما الان اوضاع ما خوب نیست. چندین بافنده‌من اصلا کارشان را عوض کردند و این برای فرش ما خوب نیست. الان بچه‌های ما به چه امیدی بیایند در این کار؟ تنها

قیچی‌هایم از جنس شمشیر سامورایی‌هاست

کنجکاوم درباره ابزار کار آقای ملفوظی برای برجسته کردن فرش‌های ایرانی بیشتر بدانم. بگویم اولین پایان‌نامه را در این باره نوشتم. به صورت تجاری در بازار کار می‌کردم ولی تحصیل در دانشگاه، ذهنیت، نگاه و آموزه‌هایم را درباره فرش عوض و پربارتر کرد. به این معنی که می‌دانستم موتیف، سمبل، نگاره و ترنج‌ها در فرش ایرانی به چه معناست، چرا فرش‌ها مستطیل شکل هستند، چرا حاشیه دارند و چرا‌های دیگر، دانشگاه این‌ها را به من آموخت. همسر من خیلی به کار من علاقه دارد و یک حاشیه امن برای من است که هنرم را بیشتر گسترش بدهم.»

شش‌دانگ حواس استادکار باید به پرداخت باشد

«فرش‌های برجسته را روی زمین هم می‌شود استفاده کرد ولی بهترین رویت‌شان روی دیوار است. بیشتر مخاطبان من می‌گویند آدم دلش نمی‌آید این فرش‌ها را روی زمین ببیند از دوری دیوار حس و حال خوبی به آدم می‌دهد. ما نسبت به نوع کار زمان‌های مختلفی برای فرش می‌گذاریم و یک تناسب بین ابعاد، رج‌بافت و متر یا ل مورد استفاده بازمان داریم. یعنی هر چقدر رج‌بافت فرش بالاتری رود ریزه کاری ما بیشتر می‌شود و ابزار مخصوص می‌خواهد. برای مثال وقتی ابریشم در کار استفاده می‌شود سختی کار چند برابر است. اگر با ساختار ابریشم آشنایی داشته باشید می‌دانید ابریشم لخت است و با کوچک‌ترین رطوبت و نرم‌روی هم می‌خوابد و برجستگی ایجاد نمی‌کند. شما ببینید ما چقدر روی این فرش‌ها کار انجام می‌دهیم که این نقش برجسته‌ها که به آن گچ‌بری هم می‌گویم کاملاً به صورت دستی و با قیچی انجام می‌شود. یکی از کارهای نفیس من برج‌بافت هشتاد است و یک سال تمام نقش برجسته‌سازی آن طول کشید و من واقعا بآن زندگی کردم. حدود دو سال و نیم زمان صرف شد تا فقط این فرش بافته شود. برای درک ریزبافتی این فرش تصور کنید در هر هفت سانتی‌متر هشتاد گره زده شده است. البته کارهایی هم داریم که برجسته‌سازی آن‌ها یک ماه زمان می‌برد. روی بعضی فرش‌ها آن قدر رج‌بافت و دقت کار زیاد است که شما اصلاً دره‌ای نباید اشتباه کنید. ممکن است قابل جبران باشد اما باید بایک هزینه‌گزار تمیم شود پس شش‌دانگ حواس استادکار یا هنرمند پرداخت‌کار باید به‌اثر باشد. این کار خیلی دقت می‌خواهد؛ حتی نوع نصب فرش روی استندها، نورپردازی، زاویه‌نستتن، زاویه گرفتن قیچی، استفاده از قیچی مناسب و تناسب با رج‌بافت و متر یا ل فرش بسیار اهمیت دارد.» این‌ها صحبت‌های این هنرمند درباره اهمیت آشنایی نقش برجسته کار با فرش و انجام مراحل آن روی فرش است.

دانشگاه نگاهم را به فرش پربار کرد

بررسی کنم. من برای پایان‌نامه ارشد رفرنسی نقاشی است؛ پر از رنگ و لعاب و پیچ و خم. او داستان ورودش به رشته فرش در دانشگاه را این‌طور تعریف می‌کند: «من سال ۸۸ به اصرار همسر وارد دانشگاه شدم. او می‌دید که چقدر به فرش علاقه دارم. یک‌روز با من تماس گرفت و گفت رفتم دفتر چه دانشگاه‌ها را گرفته‌ام؟ می‌خواهم در گروه هنر ثبت‌نام کنم تا امتحان بدهی. حرفه این کار از آن‌جا زده شد و من در دانشگاه هنر رشته طراحی فرش را خواندم. پشت‌بندان کارشناسی ارشد تاریخ هنر ایران خواندم تا با تاریخ و هویت هنر آشنا شوم و نقش برجسته‌ای را که خودم انجام می‌دهم، بیشتر

نقش برجسته‌ها ساخته و پرداخته ذهن خودم بود

برجسته کاری‌های یاشار ملفوظی با فرش‌های برجسته معمولی بسیار متفاوت است و بیشتر آن فرش‌ها تک نسخه و تزیینی هستند. دوست دارم بدانم برجسته کاری‌های یاشار ملفوظی به شکلی که او دارد انجام می‌دهد در تاریخ فرش ایران هم سابقه دارد یا نه. او در پاسخ می‌گوید: «تنها کاری که می‌شود گفت شبیه به کار ماست اثر آقای خدادادی در موزه فرش تهران است که تک نسخه است. فرش‌های ما با سبک و سیاقی که داریم در نوع خودش منحصر به فرد خودمان است. من چندین هنرآموز هم داشتم ولی چون نگاه تجاری دارند، کارهای هنری‌شان چنگی به دل خودم نمی‌زند. این‌طور به قضیه نگاه می‌کنند که یاشار یک کار را انجام می‌دهد و با فلان قیمت فروخته شده، پس ما هم برویم آموزش ببینیم و نصف آن که می‌توانیم بفروشیم. به نظر من این نگاه همیشه در دنیای هنر مخرب است. اول فکر می‌کردم یک‌سری هنرها آموزش دادنی باشد اما بعد متوجه شدم یک هنرمند باید یک اثر هنری را از ته دل ارائه کند تا روی بیننده بدون آن که درباره اش حرفی بزند، اثر بگذارد و مخاطب با آن ارتباط بگیرد. من خودم این کار را از کسی یاد نگرفتم و ساخته و پرداخته ذهن خودم بود. در واقع با آزمون و خطا به این روش رسیدم. بعدها فهمیدم یک نمونه فرش با این سبک در موزه فرش تهران هست. مراحل استاندارد کار را نوشتم و کتاب آموزشی آن هم در حال ویراستاری است.»

نقش برجسته‌ها ۷ مرحله دارند

«من در ۱۲ سالگی درجه استادی بافت فرش را گرفتم و براساس تجربیاتی که از بافت دارم استارت این کار زده‌شده و به مرحله‌ای رسید که نقش برجسته‌های خیلی خاص و یونیک را در دنیا ارائه می‌کنیم.» یاشار با این مقدمه درباره پرداخت کاری‌هایش توضیح می‌دهد: «فرش‌هایی که برای برجسته کاری‌های مدنظر من بافته می‌شود تفاوت‌هایی دارد. ما در حین طراحی برآورد می‌کنیم چقدر حجم نیاز داریم و کجای فرش چطور بافته شود؛ چون بافنده‌ها نمی‌توانند یک جای کار را کوتاه‌تر و یک جا را بلندتر ببافند. مثلاً اگر ما بخواهیم پرز فرش در جایی ۵ سانتی‌متر باشد آن‌ها همه پرزها را

اکرم انتصاری | روزنامه نگار

پرونده

فرش در تاروپود زندگی ما ایرانی‌ها جا گرفته. بیشتر مان بارج و گره و چله‌دار آشنا می‌باشیم و شاید در کودکی گل‌های فرش را شمردیم، اسم پرنده‌های روی آن را پرسیده‌ایم و با ماشین‌های اسباب‌بازی‌مان حاشیه‌های فرش را جای پیست خیالی‌مان گذاشتیم و روی آن ویراز رفتیم. قصه فرش دستباف ایرانی متفاوت است و انگار جادو می‌کند. هر وقت آن را می‌بینیم غافلگیرمان می‌کند و مسحور و جنات آن می‌شویم. ۲۰ خرداد روز ملی فرش است و ما به همین بهانه خواستیم سری به دنیای جادویی فرش‌های ایرانی بزنیم. به سراغ «یاشار ملفوظی» ۴۵ ساله و اهل تبریز رفتیم که در خانواده‌ای چشم‌باز کرده‌است که تا چند نسل قبل همه در کار فرش ایرانی بوده‌اند. او تحصیلات خود را هم به فرش گره زده و در دانشگاه هنر در مقطع کارشناسی طراحی فرش و در کارشناسی ارشد تاریخ هنر ایران خوانده‌است تا بتواند نگاه تازه‌ای به فرش داشته باشد. یاشار مدرک درجه یک هنری در زمینه برجسته کاری فرش دستباف را هم دارد. می‌گوید علاقه به هنر فرش به خانواده‌اش هم سرایت کرده‌است و علاوه بر استفاده از نظرات همسرش، فکر می‌کند پسر ۱۶ ساله و دختر ۴ ساله‌اش هم کار او را ادامه می‌دهند و از همین‌الان با هنر ارتباط گرفتند. این هنرمند با نقش برجسته‌سازی روی فرش‌های دستباف، فرش‌هایی ارائه می‌دهد که شبیه گچ‌بری‌های روی سقف، حجم دارند و جلوه‌وی بیایی فرش ایرانی را چندبرابر می‌کند. در پرونده امروز زندگی‌سلام با او درباره سبک و سیاقش و فرش ایرانی گفت‌وگو کردیم.